

Lénárt Emese

A szerelem tibeti poétája

Cangjang Gjaco: Lelked szélfútta madártoll
A 6. dalai láma szerelmes versei

fordította: Rab Zsuzsa és Sári László

Aznap különös vendég kopogtatott a tibeti főváros, Lhásza egyik nyilvánosházának kapuján. Az idegen tudta, hogy melyik szépséget keresse. Azt, aki legutóbb annyira megbabonázta, hogy az érzéki élmény hatására nyomban verset írt hozzá.

"Mosolyogsz, gyöngy-fogad villan,
eszem veszti ifjúságod.
Kérlek, mondjad esküszóval,
hogy engem igazán szeretsz."

Hogy a lány viszonozta-e az ifjú heves rajongását, sosem fogjuk megtudni, az viszont biztos, hogy a titokzatos szerelmes nem volt más, mint *Cangjang Gjaco*, a népszerű, istenként tisztelt uralkodó, a 6. dalai láma, *Avalókitésvarának*, a könyörületesség bódhiszattvájának háromszáz évvel ezelőtti földi megtestesülése. Teljes főpapi nevén *Blo-bzan grig-ndzin Changsz-dbjangszrgja-mcho*, azaz *Jó Értelmű Tudást Őrző Tisztahangú Tenger.*

A beszédes nevet viselő istenkirály, egyházi és uralkodói teendői mellett gyakran bukkant fel rezidenciája, a Potala palota környéki lányos-házakban, ivókban, vásárokon azért, hogy a világi örömöket megismerje. A láma nem is választhatott volna jobb helyet a földi szenvedélyek tanulmányozására, mint az istenek lakhelyének, Lhászának nomádoktól, kereskedőktől, kalandoroktól nyüzsgő színes forgataga, ahol a köznép sokáig nem is sejtette, hogy ki jár közöttük. A testet öltött istenségnek, Cangjang Gjacónak a hétköznapi tapasztalatairól szóló költeményeit olvashatjuk most ebben a kötetben. A6. dalai láma versei aktuálisabbak, mint valaha. A toll-forgató főpap és világi uralkodó nemcsak a 17. századi Tibetbe kalauzol bennünket, hanem olyan intim érzelmi folyamatokba avat be, mint például a szerelem, a hűtlenség, a vágyakozás, a bánat, a bűn megélése, amellyel

a 21. század elején is tükröt tart: az egyéni megéléseinken túl önvizsgálatra, gondolkodásra készteti a nyugati embert. Mire taníthatnak minket a múlandó világi élvezetek, amelyek hajszolásáért sokszor az egész életünket feláldozzuk? Milyen válaszokat adhatunk a létezésünk értelmére, ha ezeket az örömöket a saját sorsunkban meghaladtuk, és a mélyebb igazságkeresés motivál bennünket? Merre folytatjuk utunkat? Hová tartozunk igazán: a földi vagy az anyagi világon túli dimenziókhoz? Hiszen minden változik, ahogy azt a nagy *Sákjamuni Buddha* is tanította. Hiába nyújt vigaszt számunkra a lélek halhatatlansága. *„Lelked szélfútta madártoll"* – figyelmeztet bölcsen a láma, ami egyúttal a kötet sokat sejtető, transzcendens elmélyülésre hívó címe is.

Pontosan ez Cangjang Gjaco, a 6. dalai láma egyik nagy érdeme: minden földi és égi hatalom birtokosaként, az emberi szív és elme igaz ismerőjeként, egyben beavatott tanítványként olyan kincseket rejtő ösvényen szegődik mellénk kísérőnek, amelyet ő maga is most fedez fel.

„Útmutató szent lámától
kértem, hogy vezesse lelkem,
de tőled el nem téphette.
Nálad kérek menedéket."

Élményeit, ráébredéseit kellő alázattal, kíváncsisággal, de legfőképp kifinomult éleslátással jegyzi le természeti képekben gazdagon.

„Szeretetből felhő támad –
/áldott a felhő az égen.
Szenvedésből vad szél támad –
űzi a felhőt az égen."

A földi világ részeként tűnnek fel költeményeiben az állatok is, amelyek jellegzetes szereplői gazdag és inspirálóköltői világának.

„Még a hegyi vadlovat is
megkerítheted lasszóval.
De a hűtlen szeretőt
varázslat sem húzza vissza."

Gondolatait ésérzéseit mindannak tudatában osztja meg velünk, hogy amit az anyagi világban tapasztalunk, az érzékek játéka. Káprázat csupán.

„E világnak minden dolga
vízben tükröződő kép csak.
Lásd s tudd: e tűnő rajzolat
sohasem lehet valóság."

Cangjang Gjaco mégsem a dolgok végessége fölött bánkódó, lelki vívódásait fennen hirdető költő. Helyette csöndesen szemlélődik, töpreng, verseiben mellébeszélés nélkül, tömören, pontosan és meghatóan őszintén fogalmaz. El-eltűnődik az égi és földi létezésünk kérdésein, míg végül megbékél az elmúlással, és erre biztat mindenki mást is.

„Ha nem gondolsz az elmúlásra,
ostoba vagy,
még ha másban okos is."

Tibeti istenkirályként egyúttal megfogalmazza legfontosabb sorsformáló üzenetét, amely az elme képzelgő, mindenható uralma helyett a szív fontosságát hirdeti:

„A vajban a tej nem látszik,
a Tanítás néma titok.
Tudásból nem-tudás fakad,
szívedre bízd látásodat."

Mind ezek szellemében Cangjang Gjaco, a népszerű, istenként tisztelt uralkodó, a 6. dalai láma, *Avalókitésvarának*, a könyörületesség bódhiszattvájának háromszáz évvel ezelőtti földi megtestesülése népét megvédte a külső ellenségtől, kolostort és szentélyt építtetett, és bár 23 éves korában rejtélyesen eltűnt, olyan páratlan lírai örökséget hagyott az utókorra, amely mindig lélekemelő menedéket nyújthat egy nyugtalan és zajos világban.

„Tudást Őrző Tiszta Tenger
Szerelemről már nem dalol.
Hallgat, miképpen mindazok,
akikről szólnak a dalok."

Cangjang Gjaco (1683–1706) főpap és világi uralkodó profán élethelyzeteket megörökítő versei egyedülálló helyet foglalnak el a buddhista világképpel gazdagított tibeti irodalomban. Költeményei tibeti nyelven

még életében megjelentek fadúcos nyomtatott formában, és azóta is számos kiadást megértek.

A magyar olvasók ebben a válogatáskötetben olvashatják először a 6. dalai láma szerelmes verseit *Rab Zsuzsa* és *Sári László* fordításában. A költeményeket *Sári László* József Attila-díjas tibetológus, műfordító, író *Utószava* egészíti ki, amelyben bemutatja a tibeti egyházi és világi irodalom kialakulását, a tibeti nyelvű kultúra írásos emlékeit, köztük a 6. dalai láma páratlan költői életművét, amely több száz év után lassan most kerül méltó helyére a művelt Nyugaton.

Cangjang Gjaco: Lelked szélfútta madártoll
A 6. dalai láma szerelmes versei

fordította Rab Zsuzsa és Sári László

Corvina Kiadó, 2020.